

ปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท

นายพรพิพัฒน์ เลขธรากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา สังคมวิทยามหาบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-567-572-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

012448

110298769

FACTORS EFFECTING THE EXPECTED NUMBER OF CHILDREN
OF WOMEN IN RURAL AREA

Mr. Pornpipat Lakatarakorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Sociology
Department of Sociology and Anthropology
Graduate School
Chulalongkorn University

1987

ISBN 974-567-572-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท
โดย นายพรพิพัฒน์ เลขธรากร
ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ เทพวัลย์ รองศาสตราจารย์สุนันทา สุวรรณโณคม

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง ของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร. ทวาร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์แพทย์หญิง เยาวรัตน์ ประภักษ์ขาม)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ เทพวัลย์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์สุนันทา สุวรรณโณคม)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ)

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท
 ชื่อนิสิต นายพรพิพัฒน์ เลขธรากร
 อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ เทพวัลย์
 รองศาสตราจารย์สุนันทา สุวรรณโณคม
 ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
 ปีการศึกษา 2529

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาผลของปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรีในชนบท โดยเลือกปัจจัยประชากร เศรษฐกิจ และสังคมเป็นตัวแปรอิสระ และใช้ปัจจัยอายุ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เป็นตัวแปรควบคุมความสัมพันธ์ดังกล่าว ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้ได้จากข้อมูลการวิจัยของโครงการวิจัย "ภาวะเจริญพันธุ์ ภาวะการตาย และการวางแผนครอบครัวในประเทศไทย" ซึ่งดำเนินการเก็บข้อมูลโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2522

ผลการวิจัยซึ่งยืนยันด้วยการศึกษาจากตัวแปรอิสระหลายตัว กับผลที่มีต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังพบว่า อายุ ระยะเวลาสมรส การตายของบุตร การศึกษาของสตรี การทำงานของสตรีก่อนการสมรส มีผลอย่างมากต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง

ขณะเดียวกันพบว่า การศึกษาของสามี การรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน และฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังรองลงไป ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังเพียงบางส่วน ได้แก่ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการทำงานของสตรีหลังการสมรส และมีข้อค้นพบที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ ความพึงพอใจในเรื่องเพศของบุตรโดยเฉพาะบุตรชาย ซึ่งศึกษาจากปัจจัยด้านเพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่นั้น ไม่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง แสดงว่าสำหรับประเทศไทยนั้นบุตรไม่ว่าจะเป็นเพศใดก็ตาม มีคุณค่า และเป็นที่ยินชมของบิดามารดาเท่า ๆ กัน

๗

Thesis Title FACTORS EFFECTING THE EXPECTED NUMBER OF
CHILDREN OF WOMEN IN RURAL AREA

Name Mr. Pornpipat Lakatarakorn

Thesis Advisor Associate Professor Nibhon Debavalya Ph.D.
Associate Professor Sunanta Suwannodom

Department Sociology and Anthropology

Academic Year 1986

ABSTRACT

The purpose of this thesis is to study factors affecting expected number of children of rural women in Thailand. Selected social, economic and demographic factors were used as independent variables. Women's age and family planning practice were used as control variables. The data using in this study was from the National Study of Family Planning Practice, Fertility and Mortality (NS) which was conducted by the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University in 1979

The significant findings, which confirmed by using multivariate analysis, were that women's age, duration of marriage, number of children died, education, work for wage before marriage were factors which had strong effect on expected number of children of rural women.

In addition, education of husband, exposure to mass communication and family's economic status had somewhat strong effect. The lesser degree of effect were variables on family planning practice, work for wages after marriage. Interestingly enough, sex preference of children

especially son preference did not have any significant relationship with expected number of children which made clear that children of both sexes were valued in Thailand

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่ง ของรองศาสตราจารย์
ดร.นิพนธ์ เทพวัลย์ ผู้อำนวยการกองประชากร สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งเอเชียและแปซิฟิก (ESCAP) อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์
สุนันทา สุวรรณโณ อาจารย์ประจำสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ที่
ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งท่านได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำแนะนำข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และ
ช่วยในการตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีตลอดเวลา ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอแสดงความขอบคุณต่อมูลนิธิศาสตราจารย์ ดร.วิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ ที่ได้
กรุณาพิจารณา และมอบทุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ซึ่งทำให้การวิจัยลุล่วงไปด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณต่อ รองศาสตราจารย์แพทย์หญิงเยาวรัตน์ ประภักษ์ขาม หัวหน้า
ภาควิชาชีวสถิติ คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล และผู้ช่วยศาสตราจารย์ประสิทธิ์
สวาสัญญาติ เลขาธิการคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ท่านกรุณามาเป็นประธานและ
กรรมการในการสอบป้องกันวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณในความช่วยเหลือของเจ้าหน้าที่ นักวิจัย ของสถาบันประชากรศาสตร์ และ
สถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องทุกท่าน ขอขอบคุณ คุณต่อลาภ-
เลชธรากร น้องชายที่ช่วยเป็นธุระในการจัดพิมพ์ และท้ายสุดนี้ขอขอบคุณต่อผู้บังคับบัญชา เพื่อน
ร่วมงาน คุณพ่อประพล คุณย่าเหียบ คุณรุจิเรศ และเด็กหญิงพิริยาภรณ์ เลชธรากร ภรรยาและ
บุตรสาว ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีตลอดเวลาในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
2. ระเบียบวิธีวิจัย ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาและลักษณะทั่วไปของข้อมูล.....	19
3. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	34
4. ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสำคัญที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวังของสตรี ชนบท.....	71
5. สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	78
เอกสารอ้างอิง.....	87
ภาคผนวก.....	91
ประวัติผู้เขียน.....	93

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 1	ร้อยละของกรัว เรือน หัวหน้ากรัว เรือนและสตรีที่ เคยสมรสที่ตกเป็น ตัวอย่างในโครงการ NS จำแนกตามเขตที่อยู่อาศัย	19
ตารางที่ 2	ร้อยละของกรัว เรือนที่ตกเป็นตัวอย่างจำแนกตาม เขตที่อยู่อาศัย	20
ตารางที่ 3	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามอายุ	25
ตารางที่ 4	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามจำนวนบุตรที่คาดหวัง	26
ตารางที่ 5	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามระยะเวลาสมรส	28
ตารางที่ 6	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามจำนวนบุตรที่ตาย	28
ตารางที่ 7	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามเพศของบุตรที่มีชีวิตอยู่	29
ตารางที่ 8	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามการศึกษา	29
ตารางที่ 9	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามการศึกษาของสามี	30
ตารางที่ 10	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามการทำงานของสตรีก่อนการสมรส	31
ตารางที่ 11	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามการทำงานของสตรีหลังการสมรส	31
ตารางที่ 12	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามดัชนีการรับข่าวสารจากสื่อสารมวลชน	32
ตารางที่ 13	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามดัชนีฐานะทาง เศรษฐกิจ ของครอบครัว	33
ตารางที่ 14	ร้อยละของ สตรีจำแนกตามการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	33
ตารางที่ 15	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามอายุและ การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	35
ตารางที่ 16	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามระยะเวลา สมรส อายุ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	38
ตารางที่ 17	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการตาย ของบุตร อายุ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	41
ตารางที่ 18	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามเพศของบุตร ที่มีชีวิตอยู่ อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	44
ตารางที่ 19	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามจำนวนบุตร ที่มีชีวิตอยู่และจำนวนบุตรชาย	47

		หน้า
ตารางที่ 20	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการศึกษา ของสตรี อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	49
ตารางที่ 21	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการศึกษา ของสามี อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	52
ตารางที่ 22	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการศึกษาของ สตรีและการศึกษาของสามี	54
ตารางที่ 23	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการทำงาน ของสตรีก่อนการสมรส อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	57
ตารางที่ 24	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการทำงาน ของสตรีหลังการสมรส อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	60
ตารางที่ 25	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามการทำงาน ของสตรีก่อนการสมรสและการทำงานของสตรีหลังการสมรส	62
ตารางที่ 26	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามดัชนีการรับ ข่าวสารจากสื่อสารมวลชน อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัว	65
ตารางที่ 27	จำนวนบุตรที่คาดหวัง โดยเฉลี่ยของสตรีชนบทจำแนกตามดัชนีฐานะ ทางเศรษฐกิจ ของครอบครัว อายุและการปฏิบัติเกี่ยวกับวางแผน ครอบครัว	69
ตารางที่ 28	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างกัน (Pearson's Correlation) ของปัจจัยต่าง ๆ กับจำนวนบุตรที่คาดหวัง	73
ตารางที่ 29	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของจำนวนบุตรที่คาดหวัง ของสตรีชนบท ตามกลุ่มอายุ	75
ตารางที่ 30	สรุปความสัมพันธ์เกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อจำนวนบุตรที่คาดหวัง ของสตรีในชนบท	84